

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu
do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy
Paweł Szefernaker

BMP.0790.3.3.2023(18)

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na Pana wystąpienie z 8 marca 2023 r. (sygn. XI.541.139.2022.KM) w sprawie utraty statusu „UKR” przez uchodźców wojennych z Ukrainy, którzy nie wyjechali z Polski na okres powyżej 30 dni na wstępie informuję, że wyjaśnienia w kwestiach w nim poruszonych pozyskano z instytucji odpowiedzialnych za poszczególne obszary - Ministerstwa Cyfryzacji¹ (MC) oraz Komendy Głównej Straży Granicznej², z których wynika poniższe.

Zgodnie z art. 8 ust. 24a ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności³ w rejestrze PESEL gromadzi się informację o statusie cudzoziemca, w tym statusie UKR oraz statusie NUE. Jednocześnie, w myśl art. 10 ust. 6 ustawy, przy rejestracji zmiany danych, o których mowa w art. 8, należy podać datę zmiany danych oraz oznaczenie organu lub sądu, z którego działania wynika dokonana zmiana. Należy zauważyć, że data zmiany uzupełniana jest także w przypadku zastosowania mechanizmu usuwania niezgodności przewidzianego w art. 11 ustawy jeżeli dotyczy danej, która uległa zmianie.

Data wjazdu do Polski jest gromadzona natomiast w rejestrze obywateli Ukrainy na podstawie art. 6 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁴ i jest to wyłącznie data pierwszego wjazdu do Polski, pochodząca z oświadczenia osoby przy nadaniu numeru PESEL w specjalnym trybie dedykowanym obywatelom Ukrainy (wskazana na wniosku o nadanie numeru PESEL) a nie kolejne daty wjazdów osoby. Ustawa nie przewiduje gromadzenia w tym rejestrze informacji o wjazdach i wyjazdach z Polski oraz ich datach – na potrzeby realizacji obowiązku meldunkowego gromadzona jest jedynie informacja o wyjeździe na okres trwający powyżej 6 miesięcy lub na stałe oraz o powrocie z wyjazdu trwającego dłużej niż 6 miesięcy, lecz rejestracja ta nie ma nic wspólnego z nadawaniem numeru PESEL obywatelom Ukrainy w specjalnym trybie. Odpowiednikiem rejestracji takich danych jest natomiast rejestracja danych o zmianie statusu cudzoziemca wraz z datą jego zmiany. Data zmiany jest datą, od której obywatel Ukrainy posiada status UKR lub inny.

¹ Pismo Dyrektora Departamentu Usług Cyfrowych w Ministerstwie Cyfryzacji, sygn. DZS.WSRP.830.45.2023.

² Pisma Dyrektora Zarządu do Spraw Cudzoziemców Komendy Głównej SG, sygn. KG-CU-VII.071.3.2023 oraz KG-CU-VII-4222-283.2023.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 1191, z późn. zm., dalej *ustawa*.

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 103, z późn. zm. dalej „*ustawa pomocowa*”.

W celu wypracowania prawidłowych mechanizmów działania zapewniających przywrócenie statusu UKR w rejestrze PESEL, ale także przywrócenie uprawnień w prowadzonym przez Straż Graniczną (SG) Rejestrze Wjazdów i Złożonych Wniosków (RWiZW) w MC, we współpracy z przedstawicielami SG oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA), wypracowano właściwy sposób rejestracji przywrócenia statusu UKR w rejestrze PESEL. W przypadku przywrócenia statusu UKR z zachowaniem ciągłości posiadania statusu urzędnicy powinni skorzystać z rejestracji zmiany danych statusu cudzoziemca, zarejestrować status UKR wskazując jako datę zmiany datę wyjazdu z Polski, a więc datę figurującą jako data zmiany we wpisie dokonanym przez SG zmieniającym status na NUE. Tożsamość daty zmiany statusu na NUE i daty zmiany (przywrócenia) statusu na UKR zapewnia ciągłość posiadania statusu UKR, a jednocześnie przywraca uprawnienia w prowadzonym przez SG RWiZW, gdzie warunkiem przywrócenia uprawnień jest tożsamość daty zmiany statusu UKR z datą wyjazdu z Polski figurującą w RWiZW.

W wyniku powyższych działań MSWiA skierowało za pośrednictwem organów wojewódzkich⁵ stosowne wytyczne do urzędów gmin, a MC w tym samym czasie zaktualizowało instrukcję użytkownika aplikacji Źródło w tym zakresie, która została zamieszczona na platformie szkoleniowej dla użytkowników.

Od 1 kwietnia 2023 r. minister właściwy do spraw informatyzacji wdrożył mechanizm pozwalający urzędnikom gmin na zweryfikowanie informacji o wszystkich zarejestrowanych w systemie odpraw SG wjazdach i wyjazdach z Polski, w tym informacji o zakwalifikowaniu wjazdu jako „ewakuacja”.

Rejestr, o którym mowa w art. 3 ust. 3 *ustawy pomocowej*, prowadzony przez Komendanta Głównego SG, jest w pełni zintegrowany z Systemem Rejestrów Państwowych zarządzanym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, w związku z czym wszystkie aktualne i bieżące dane są - w trybie teletransmisji - przekazywane do obszaru systemowego, w ramach którego funkcjonuje baza danych rejestru PESEL, w oparciu o który działa z kolei aplikacja diia.pl.

W kwestii trybu postępowania SG podczas odprawy granicznej informuję, że każde przekroczenie granicy Rzeczypospolitej Polski (RP), będącej granicą zewnętrzną Unii Europejskiej, przez cudzoziemca, także zgłaszającego w trakcie przekraczania granicy państwowej celu wjazdu jako korzystanie z ochrony czasowej w związku z ewakuacją z terytorium Ukrainy, jest ewidencjonowane przez SG we własnych systemach teleinformatycznych. Jednocześnie pragnę zaznaczyć, że niezależnie od sytuacji na Ukrainie, SG realizuje zadania wynikające z krajowych i unijnych aktów prawnych dotyczących ochrony granicy i kontroli ruchu granicznego. Jednym z nich jest ewidencjonowanie i monitorowanie dopuszczalnego okresu pobytu cudzoziemców z państw trzecich na terytorium państw obszaru Schengen.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, cudzoziemiec wjeżdżający na terytorium RP jest zobowiązany m.in. do uzasadnienia celu i warunków planowanego pobytu. Posiadanie przez osobę ważnego dokumentu podróży i ważnej wizy lub innego dokumentu uprawniającego do wjazdu na terytorium RP i do pobytu na nim, jeżeli są wymagane, nie zwalnia z obowiązku wskazania celu wjazdu i pobytu na terytorium RP, bowiem może

⁵ Pismo do Dyrektorów Wydziałów Spraw Obywatelskich w Urzędach Wojewódzkich, sygn. DSO-WEL.6110.27.2023 z 17 maja 2023 r.

być on inny, niż wskazują na to posiadane przez cudzoziemca dokumenty. Tym samym, osoba mająca elektroniczny dokument pobytowy diia.pl i przybywająca na terytorium Polski z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na obszarze tego państwa, jest zobowiązana każdorazowo deklarować taki cel wjazdu i planowanego pobytu (bez względu na długość pobytu poza granicami Polski). Przekroczenie granicy - na której jest prowadzona kontrola graniczna - przez osobę posiadającą dokument diia.pl oraz deklarującą korzystanie z ochrony czasowej zostaje wówczas zaewidencjonowane oraz odnotowane w rejestrze prowadzonym na podstawie art. 3 ust. 3 *ustawy pomocowej*.

Jednocześnie informuję, że w sytuacji braku okazania przez cudzoziemca podczas kontroli granicznej dokumentu diia.pl oraz braku deklaracji celu wjazdu związanego z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy, następuje zaewidencjonowanie wjazdu cudzoziemca w systemach SG lecz poza rejestrem prowadzonym na podstawie art. 3 ust. 3 *ustawy pomocowej*. Ponadto pragnę podkreślić, że SG nie posiada w swoich systemach teleinformatycznych mechanizmów pozwalających na odbieranie statusu UKR bez odnotowania przekroczenia granicy RP przez danego cudzoziemca. Są one wyzwalane jedynie poprzez przekroczenie 30 dni pobytu poza granicami RP.

Odnosząc się do kwestii opóźnień we wprowadzaniu zmian w przedmiotowym rejestrze należy zauważyć, że mogły one wystąpić podczas wdrażania poszczególnych funkcjonalności systemowych (np. implementacja rejestru w SG oraz zmian w systemie rejestru PESEL, synchronizacja obydwu systemów, wdrożenie diaa.pl, wprowadzanie kolejnych zmian w *ustawie pomocowej* itp.). Każda z tych czynności narzuca przeliczenie całości lub części danych zgromadzonych w rejestrze. Obecnie „wstecz” działają jedynie algorytmy odbierania uprawnień przy wyjeździe z terytorium RP beneficjenta ochrony czasowej na okres powyżej 30 dni, co jest prawidłowym działaniem systemu. Należy dodać, że wzmiankowane przeliczenie uprawnień danej osoby odbywa się również podczas weryfikacji i nanoszenia poprawek ewentualnych zgłoszeń zidentyfikowanych błędów.

Co do zasad odnotowywania przekroczenia granicy państwowej, na której jest prowadzona kontrola graniczna, w dokumentach paszportowych cudzoziemców, którzy okazują w trakcie kontroli elektroniczny dokument diia.pl, pragnę zwrócić uwagę, że w wyniku zgłoszenia przez Polskę - zgodnie z art. 39 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w *sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen)*⁶ - elektronicznego dokumentu pobytowego uzyskiwanego w aplikacji diia.pl⁷, posiadaczom ww. dokumentu pobytowego podczas przekraczania granicy zewnętrznej funkcjonariusze SG nie zamieszczają w dokumentach podróży stempli kontroli granicznej.

Zgodnie z zapisami art. 11 *kodeksu granicznego Schengen*, dokumenty podróży obywateli państw trzecich są systematycznie stemplowane przy wjeździe i wyjeździe. W szczególności stempel wjazdowy lub wyjazdowy zamieszcza się w dokumentach zawierających ważną wizę (Schengen lub krajową), umożliwiającą obywatelom państw trzecich przekroczenie granicy. Jednocześnie, zgodnie z art. 11 ust. 3 *kodeksu granicznego Schengen*, stempla wjazdowego lub wyjazdowego nie zamieszcza się w dokumentach

⁶ Dz. Urz. EU.L Nr 77, str. 1, z późn. zm.

⁷ Które zostało w dniu 9 sierpnia 2022 r. ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej pod poz. C 304/5, zawierającym aktualizację wykazu dokumentów pobytowych, o których mowa w art. 2 pkt 16 *kodeksu granicznego Schengen* wydawanych przez uprawnione organy w RP.

podróży obywateli państw trzecich, którzy przedstawią kartę pobytową przewidzianą w dyrektywie 2004/38/WE.

Zgodnie z oficjalną opinią Komisji Wspólnot Europejskich (czyli organu właściwego do interpretowania prawa UE), zawartą w dokumencie nr COM (2009) 489 z 21 września 2009 r. pt. „Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego w sprawie funkcjonowania przepisów dotyczących stemplowania dokumentów podróży obywateli państw trzecich zgodnie z art. 10 i 11 Rozporządzenia (WE) nr 562/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. ustanawiającego wspólnotowy kodeks zasad regulujących przepływ osób przez granicę (kodeks graniczny Schengen)”, dokumenty podróży obywateli państw trzecich, którzy posiadają ważny dokument pobytowy wydany przez państwo członkowskie strefy Schengen (w tym także dokumenty pobytowe wydane przez RP), nie powinny być stemplowane. Komisja Europejska nigdy tego stanowiska nie zmieniła ani nie odwołała, także po wejściu w życie *kodeksu granicznego Schengen*.

Celem stemplowania paszportu jest ustalenie, czy obywatel państwa trzeciego spełnia warunki dotyczące dozwolonego czasu trwania pobytu krótkoterminowego w strefie Schengen. Takie rozumowanie nie może mieć zastosowania w przypadku obywateli państw trzecich posiadających ważny dokument pobytowy, ponieważ dozwolony czas trwania pobytu w państwie członkowskim strefy Schengen, które wydało zezwolenie, jest określony przez ważność dokumentu pobytowego. Stemplowanie paszportu przy wyjeździe i ponownym wjeździe nie może wpływać na długość pobytu dozwoloną w dokumencie pobytowym wydanym przez państwo członkowskie strefy Schengen. W oparciu o powyższe, funkcjonariusze SG nie zamieszczają podczas przekraczania granicy zewnętrznej w dokumentach podróży cudzoziemców stempli kontroli granicznej, jeżeli podczas kontroli okażą dokument pobytowy diia.pl.

Ponadto, w kontekście rejestrowania w dowolnym organie gminy wniosku o nadanie numeru PESEL ze statusem UKR, informuję, iż na skutek komunikacji pomiędzy systemami zarządzanymi przez ministra właściwego do spraw informatyzacji oraz SG, informacją tą zostaje zasilony rejestr, o którym mowa w art. 3 ust. 3 *ustawy pomocowej*. W przypadku, gdy w dowolnym organie gminy na terytorium RP zostaje złożony ponowny wniosek o nadanie uprawnień ze wskazaniem daty ostatniego przekroczenia granicy RP - zgodnie z art. 2 ust. 1 *ustawy pomocowej* - jako przyjazd do Polski, i nie mają zastosowania wykluczenia, o których mowa w art. 2 ust. 3 *ustawy pomocowej*, działanie takie skutkuje zarejestrowaniem informacji o dacie wjazdu (wskazanej we wniosku) na terytorium RP jako przekroczeniu granicy państwowej przez beneficjenta ochrony czasowej i jednoczesną aktualizacją danych rejestru.

Nadmieniam, że w przypadku utraty statusu UKR może zostać on przywrócony. W sytuacji, gdy wjazd obywatela Ukrainy następuje przez granicę RP, będącą zewnętrzną granicą Unii Europejskiej oraz deklarowania - podczas kontroli granicznej - celu wjazdu, tj. ewakuacja z terytorium Ukrainy - korzystanie z tymczasowej ochrony na mocy przepisów *ustawy pomocowej*, ponowne nadanie statusu UKR następuje automatycznie. Przywrócenie statusu może również nastąpić w wyniku ponownego złożenia wniosku o nadanie numeru PESEL w trybie art. 4 ust. 17f oraz 17h - 17i *ustawy pomocowej*. W przypadku, gdy zostaje złożony ponowny wniosek o nadanie uprawnień (ze wskazaniem daty ostatniego przekroczenia granicy RP - przyjazdu do Polski), o których mowa w art. 2 ust. 1 *ustawy pomocowej*, w dowolnym organie wykonawczym gminy na terytorium RP i niespełnianiem żadnej z przesłanek, o których mowa w art. 2 ust. 3 *ustawy pomocowej*, działanie takie

skutkuje przywróceniem stosownych uprawnień poprzez aktualizację statusu UKR w rejestrze PESEL przez właściwy organ wykonawczy gminy.

Jednocześnie informuję że podmioty mogące uzyskać wgląd do prowadzonego przez Komendanta Głównego SG rejestru obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terenie tego państwa, zostały wskazane w art. 97 *ustawy pomocowej*. Zgodnie z jego brzmieniem, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców w porozumieniu z Komendantem Głównym SG powinien włączyć dane przetwarzane w rejestrze, o którym mowa w art. 3 ust. 3 *ustawy pomocowej*, do krajowego zbioru rejestrów, ewidencji i wykazu w sprawach cudzoziemców, o którym mowa w art. 449 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. *o cudzoziemcach*⁸ w terminie do dnia 1 stycznia 2024 r. Jednakże do czasu ich włączenia do krajowego zbioru rejestrów, ewidencji i wykazu w sprawach cudzoziemców, Komendant Główny SG zapewnia udostępnienie tych danych⁹ - w drodze teletransmisji - podmiotom wymienionym w art. 97 *ustawy pomocowej*, w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań.

Ponadto Komenda Główna SG wystosowała pismo do Komendantów Oddziałów SG, wskazując na bezwzględną konieczność starannego ustalania w toku odprawy granicznej celu wjazdu do Polski obywateli Ukrainy oraz członków ich rodzin, w szczególności podejmowanie ustaleń co do korzystania przez nich z uprawnień przyznanych im *ustawą pomocową*.

Równocześnie jest planowane podjęcie działań, wraz z Ambasadą Ukrainy w RP, w postaci m.in. kampanii informacyjnej, mających na celu podniesienie świadomości obywateli Ukrainy podróżujących do Polski, jakie czynności z ich strony są wymagane, aby dopełnić formalności w celu nieprzerwanego zachowania statusu UKR. W związku z powyższym strona ukraińska zobowiązała się do propagowania wśród swoich obywateli, przy pomocy zasobów internetowych, informacji przekazanych przez stronę polską o najlepszych praktykach postępowania przy przekraczaniu granicy.

Z poważaniem
Paweł Szefernaker
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu do spraw uchodźców wojennych z Ukrainy
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
(podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym)

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 519, z późn. zm.

⁹ O których mowa w art. 3 ust. 4 *ustawy pomocowej*.